

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3, 6 : ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

□ **κοινωνική ιεραρχία** (παράθεμα 5) η φεουδαρχική κοινωνία αναγνωρίζει ουσιαστικά τρεις τάξεις:

τους ανθρώπους του πολέμου,	}	άρχοντες
τους ανθρώπους της προσευχής (κληρικούς και μοναχούς),		
τους ανθρώπους της εργασίας (χωρικοί)		

- βασιλιάς
- άμεσοι υποτελείς (φεουδάρχες): κόμητες, βαρόνοι, μαρκήσιοι κ. ά. → αριστοκρατία (διακρίνονται στους ιππότες και την αριστοκρατία της γης)
- κατώτεροι υποτελείς (έπαιρναν και αυτοί γη για τις υπηρεσίες τους)

✓ από τον 11^ο αι. το σύστημα της υποτελείας επεκτείνεται και , εκτός από τους παλαιούς κληρονομικούς φεουδάρχες, δημιουργείται μια νέα κατηγορία κατώτερων υποτελών οι ιππότες:

στα 12 ή 14 χρόνια του ο ιππότης παίρνει το χρίσμα στα πλαίσια μια ειδικής τελετής (στα 14 προαγόταν από μαθητευόμενος σε υποτακτικός. Στα 21 γινόταν η τελετή μύησης) → συνειδητοποιούν τα δικαιώματα, αλλά και τις υποχρεώσεις τους (: υπεράσπιση πίστης και δικαιοσύνης, βοήθεια αδυνάμων, καταπιεσμένων)

κινητικότητα: στην τάξη αυτή εντάσσονται (αρχικά άτομα από την αριστοκρατία, αλλά είναι νομικά και κοινωνικά διακριτά από αυτήν . αργότερα εντάσσονται και άτομα από την αγροτική τάξη και γενικά) τολμηροί τυχοδιώκτες, εκπαιδευμένοι που πληρούσαν ορισμένες προϋποθέσεις π.χ. πρωτότοκοι που κληρονομούν την πατρική περιουσία (στην περίπτωση που αποκλείονταν από την πατρική περιουσία, γίνονται δεκτοί στην Εκκλησία ή σε μονές) → περιφέρονται αναζητώντας την τύχη τους ή συμμετέχουν σε χριστιανικές εκστρατείες

ιππότες, έφιπποι μαχητές, οι οποίοι συγκροτούσαν μια κλειστή κοινωνική ομάδα ` δεν εργάζονται ` για να συντηρούνται ο κύριός τους τους δίνει ένα μικρό κτήμα με τους καλλιεργητές του ` αν η περιουσία τους όμως είναι μικρή, η δόξα τους είναι μεγάλη. έχουν δοσμένη την ψυχή τους στις ιδέες που θεωρούσε υψηλές η εποχή τους , και δίνουν και τη ζωή τους γι αυτές ` η Εκκλησία φρόντισε να τους πάρει με το μέρος της, και με τον καιρό τους έκανε στρατιώτες των σκοπών της ` έτσι η σωματική ανδρεία έγινε και ηθική ανδρεία ` εκείνο που είχε μεγάλη αξία στη ζωή τους ήταν η ιπποτική τιμή ` ακολουθούσαν απaráβαρα αρχές και τον ορισμένο κώδικα της ιπποσύνης.

γεωργοί

Από τον 11^ο αι. η θέση των γεωργών γενικά βελτιώνεται. Πολλοί από αυτούς μεταπηδούν στην τάξη των ιπποτών. Μερικές φορές απελευθερώνονται ολόκληρες αγροτικές κοινότητες. συνήθως όμως οι αγρότες απελευθερώνονται δραπετεύοντας στις πόλεις ή σε άλλες αγροτικές περιοχές, τις οποίες εποίκιζαν και εκχέρωναν.

άνθρωποι πόλεων

- ✓ Αρχίζει η ενασχόληση με το εμπόριο και τη βιοτεχνία → ελευθερίες, προνόμια
- ✓ Από τα μέσα του 11^{ου} αι. αρχίζουν να συμμαχούν με τα κατώτερα στρώματα της αριστοκρατίας εναντίον των ισχυρών φεουδαρχών
- ✓ στα τέλη του 12^{ου} αι. εμφανίζεται μια κοινωνία αστών που αντιπαρτίθεται με τις δραστηριότητές της και την κοινωνική και πολιτική οργάνωσή της στη φεουδαρχική δομή της υπαίθρου.

Σύγκρουση Εκκλησίας και Κράτους

Το σύστημα της φεουδαρχίας που κυριάρχησε σε όλα τα κράτη της Δυτικής Ευρώπης ήταν ένα κοσμικό σύστημα της κοινωνίας με αγροτικό χαρακτήρα. Όμως οι φεουδάρχες δεν ήταν μόνο κοσμικοί, αλλά και κληρικοί. Αυτοί ακλουθούσαν σε όλα τη φεουδαρχική πράξη της υποτέλειας και της περιβολής. Δηλαδή τυπικά αναγνώριζαν ως ανωτέρους τους κοσμικούς άρχοντες· αυτοί τους έκαναν βασάλους τους με τον όρκο της υποτέλειας.

Τον 11^ο αι. ο πάπας Γρηγόριος Ζ΄ γίνεται εισηγητής σημαντικών μεταρρυθμίσεων στην καθολική Εκκλησία:

- κατάργηση σιμωνίας (= εξαγορά αξιωμάτων)
- επιβολή αγαμίας του κλήρου
- απαγόρευση περιβολής (= διορισμού επισκόπων από τον αυτοκράτορα):
1075 παπική γνωμοδότηση (dictatus papae): καθορίζονται οι βασικές αρχές της παπικής κυριαρχίας → σύγκρουση Εκκλησίας Ρώμης και Αγίας Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους:
→ ο αυτοκράτορας Ερρίκος Δ΄ με τη Σύνοδο της Βορμς (1076) χαρακτήρισε τον πάπα ως ψευδομοναχό και αρπακτικό λύκο
→ ο πάπας αναθεμάτισε τον αυτοκράτορα, του αφείρεσε κάθε εξουσία στη Γερμανία και την Ιταλία και απαγόρευσε στους πιστούς να υπακούουν στις εντολές του: οι περισσότεροι Γερμανοί ηγεμόνες εκμεταλλεύτηκαν τον αναθεματισμό για να ενισχύσουν τη δύναμή τους, εξέλεξαν δικό τους αυτοκράτορα και κάλεσαν τον πάπα στη Γερμανία.

→ συνέχιση σύγκρουσης (αναθέματα, στρατιωτικά κ. α. μέτρα)

→ συμφωνία Βορμς (1122) : νίκη της Εκκλησίας, εφόσον διαχωριζόταν η σφαίρα της κοσμικής και Εκκλησιαστικής εξουσίας

Το φεουδαρχικό σύστημα είχε ως συνέπεια του κατακερματισμό της κρατικής εξουσίας σε μικρότερα ή μεγαλύτερα φέουδα που αποτελούσαν συχνά πραγματικές ηγεμονίες. Από τις ηγεμονίες αυτές συγκροτήθηκαν αργότερα ενιαίες επικράτειες που ,ως ένα βαθμό αντιστοιχούν στα σημερινά κράτη της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Γερμανίας.

Στη Γαλλία ένας δούκας, ο Ούγος Καπέτος υπερίσχυσε έναντι των άλλων φεουδαρχών και το 987 ανακηρύχτηκε βασιλιάς. Στη Γερμανία ο Όθων Α' με την υποστήριξη του στρατού και της Εκκλησίας, στέφτηκε στη Φώμη το 962 από τον πάπα αυτοκράτορας των Φωμαίων και ίδρυσε την Αγία Γερμανική αυτοκρατορία του Γερμανικού Έθνους. Αργότερα ο Γουλιέλμος της Νορμανδίας, εκμεταλλευόμενος τις δυναστικές διαμάχες, κατέλαβε το θρόνο της Αγγλίας, το 1066 και εισήγαγε το σύστημα της φεουδαρχίας. Με την κατάκτηση της Αγγλίας από το Γουλιέλμο (ο οποίος για το λόγο αυτό ονομάστηκε Κατακτητής) άρχισε η διαμόρφωση της σύγχρονης Αγγλίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια είναι η κυριότερη κατηγορία νέων κατώτερων υποτελών στη Δύση
2. Ποιοι γίνονταν συνήθως ιππότες;
3. Ποιες αξίες υπηρετούσαν οι ιππότες
4. Ποιες ήταν οι σχέσεις ιπποτών - Εκκλησίας;
5. Πώς διαγράφεται η κατάσταση των γεωργών από τα μέσα του 11^{ου} αι.;
6. Ποια ήταν η αιτία της σύγκρουσης κράτους - Εκκλησίας στη Δύση τον 11^ο αι.;
7. Πώς ονομάστηκε και για ποιο λόγο η πρώτη φάση της σύγκρουσης αυτής;
8. Ποιοι και με ποιο τρόπο εκμεταλλεύτηκαν αυτή τη σύγκρουση;
9. Πώς και πότε έληξε η σύγκρουση αυτή;